

SOCIÁLNÍ SÍŤE A GAMING

DIGITÁLNÍ wellbeing dětí ve věku 11 – 15 let

24. 10. 2024

Mgr. Kateřina Veškrnová, SEP

Co je to wellbeing?

- Celková kvalita života a spokojenost jednotlivce.
- Celková rovnováha a pocit naplnění v mnoha oblastech života.

Digitální wellbeing?

Digitální pohoda je koncept, který se zaměřuje na udržování **zdravé rovnováhy** mezi **používáním digitálních technologií** a **osobní pohodou**.

Je **nepostradatelná kompetence** pro život v 21. století.

Vědomé užívání digitálních technologií s ohledem na vlastní životní pohodu, fyzické i psychické zdraví a celkovou spokojenost.

Zdravá míra užívání technologií **není definována** pouze tzv. **digi časem**, ale především doprovodnými symptomy (vztahy, spánek, koníčky, plnění školních a dalších povinností atd.).

Každá generace má svá specifika, zkuste vnímat svět jejich očima!

Otázky pro zamyšlení?

1. Proč trávím čas v digitálním prostředí?
2. Jak čas v digitálním prostředí trávím?
3. Kdy trávím čas v digitálním prostředí?

GENERACE	IKONICKÁ HRAČKA	HUDEBNÍ PŘEHRAVAČ	ZPŮSOB VEDENÍ	OBRAZOVKA
BUILDERS (1923 - 1945)	KOLEČKOVÉ BRUSLE	GRAMOFON	KONTROLA	KINO
BABY BOOMERS (1946 - 1964)	FRISBEE	AUDIO KAZETA	PŘÍMÉ ŘÍZENÍ	TV
GENERACE X (1965 - 1979)	RUBIKOVA KOSTKA	WALKMAN	KOORDINACE	VCR
GENERACE Y (1980 - 1994)	BMX KOLO	DISKMAN	PODPOROVÁNÍ	DVD
GENERACE Z (1995 - 2009)	SKATEBOARD	IPOD	DELEGOVÁNÍ	INTERNET, SMARTPHONES
GENERACE ALFA (2010 - 2024)	TRIKOVÁ KOLOBĚŽKA	SPOTIFY	SPOLUPRÁCE	STREAMING

Proč řešit digitální wellbeing u adolescentů?

- Děti ve věku 11 až 15 let jsou velmi citlivé na vliv technologií a sociálních médií.
- V tomto období si děti **vytvářejí návyky** a **upevňují si postoje** k technologiím, které mohou ovlivnit jejich zdraví a život v dospělosti.
- **Nejvíce ohroženou skupinou** jsou děti, které mají **problémové vztahy** s blízkou osobou a **narušené vnímání sebehodnoty**.

Zdraví a životní styl

- zdravotní obtíže
- duševní zdraví
- stravovací návyky
- pohybová aktivita a volný čas
- užívání návykových látek
- násilí, šikana, zranění
- sexuální chování
- zdravotní gramotnost
- spánek
- climate change worries (environmentální úzkost)
- nadváha a obezita
- aj. ... využívání digitálních technologií

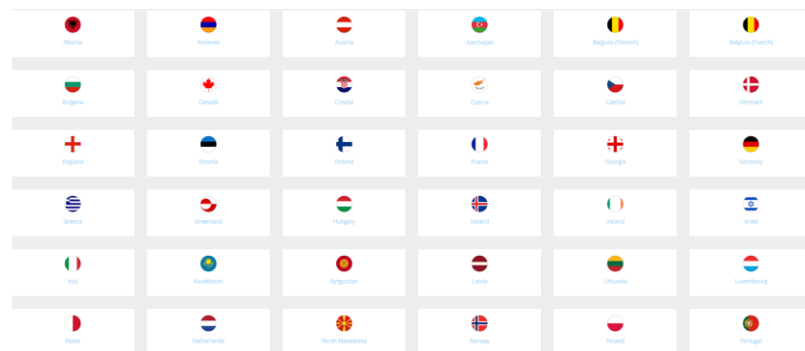
Sociální determinanty

- rodina a vztahy
- vrstevníci a kamarádi
- školní prostředí
- socioekonomické podmínky

Zdraví a životní styl

- zdraví, životní styl a jejich sociální determinanty
- ve spojení se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) od 80. let 20. stol.
- 11, 13 a 15letí školáci
- 51 členských států a regionů (přes 600 výzkumníků)
- 4letý cyklus standardizovaných dotazníkových šetření

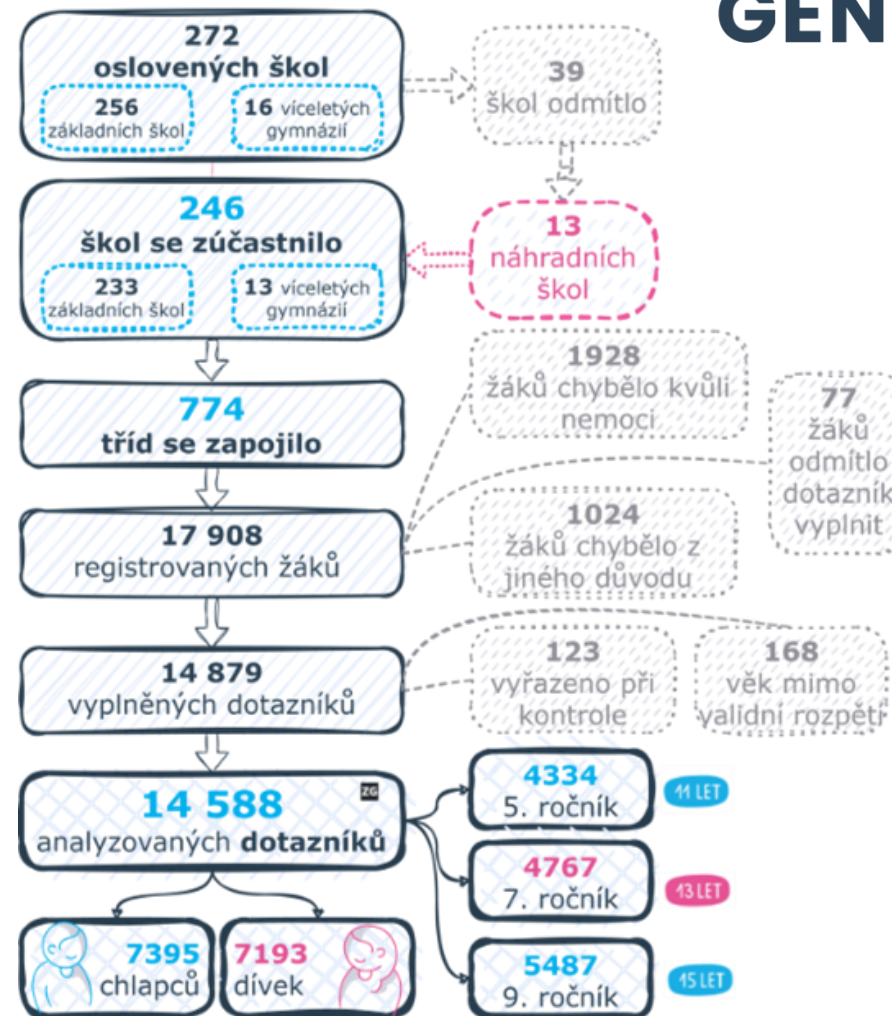
Studie v ČR

- od r. 1993/94
- osmá vlna sběru
- Od r. 2009/10 koordinuje Univerzita Palackého v Olomouci
- tvorba odborných vědeckých článků
- zveřejňování dat a reportů →
zdravagenerace.cz
- závěry a doporučení pro širší veřejnost
  - Ministerstva, municipality, nadnárodní organizace
  - Média
  - Ředitelé, učitelé, žáci
  - Rodiče i děti

Sběr data 2022

- květen–červen 2022
- všech 14 krajů
- národně reprezentativní výzkumný soubor žáků 5., 7. a 9. ročníků ZŠ (a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií)

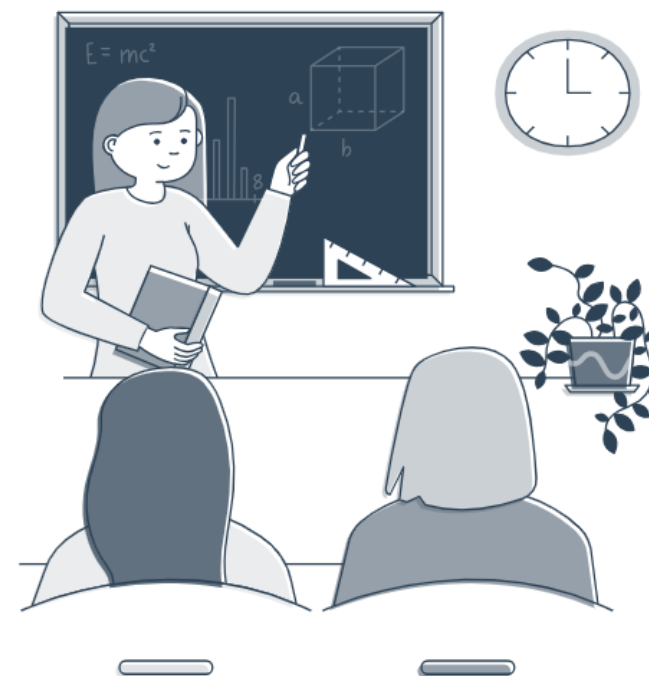
Response rate na úrovni školy 86,1 %

Response rate na individuální úrovni 83,1 %

Studie v ČR

rok	11letí	13letí	15letí	CELKEM
1994	1172	1244	1169	3585
1998	1184	1290	1229	3703
2002	1691	1661	1660	5012
2006	1520	1610	1652	4782
2010	1460	1484	1481	4425
2014	4511	4864	4761	14 136
2018	4380	4654	4343	13 377
2022	4334	4767	5487	14 588
CELKEM	20 252	21 574	21 782	63 608

> 1977–2012 ročníky narození

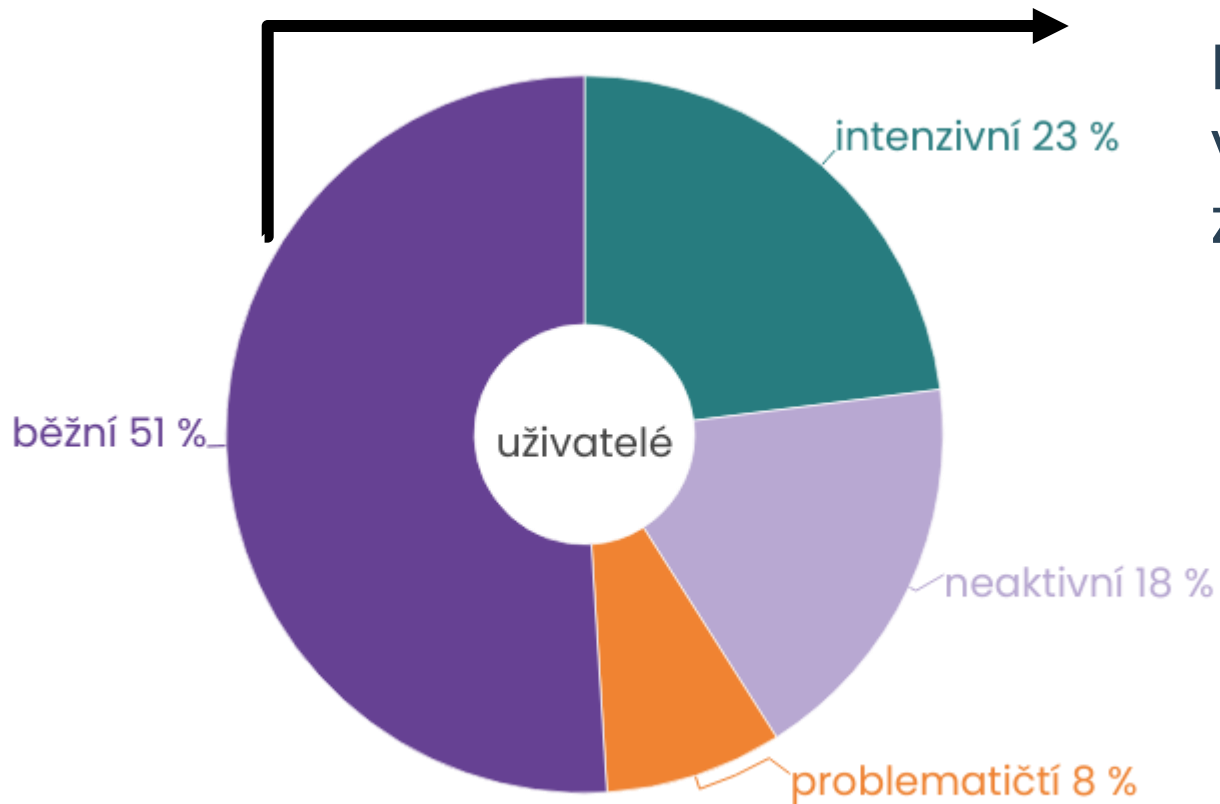

Klíčová zjištění

- Počet mladých lidí, jejichž život na sociálních sítích vykazuje problematické rysy, **vzrostl** mezi **2018** a **2022** z **5 %** na **8 %**.
- Přibližně u **13 % hochů** a **5 % dívek** se objevují znaky problematického **hraní her**.
- Mezi problematickými i intenzivními uživateli sociálních sítí jsou **více zastoupeny dívky**.
- O tom, které děti **považujeme za problematické uživatele**, rozhodují doprovodné jevy v chování, nikoliv čas strávený před obrazovkami.
- Každý den u počítačové hry? **48 % českých chlapců!**
- **Většina dětí a dospívajících problém NEMÁ.**
- Zdravá míra užívání sociálních sítí a hraní her **NEŠKODÍ.**

Čtyři kategorie uživatelů = **BĚŽNÍ**

Na sociálních sítích jsou většinou denně, ale netráví zde každou volnou chvíli.

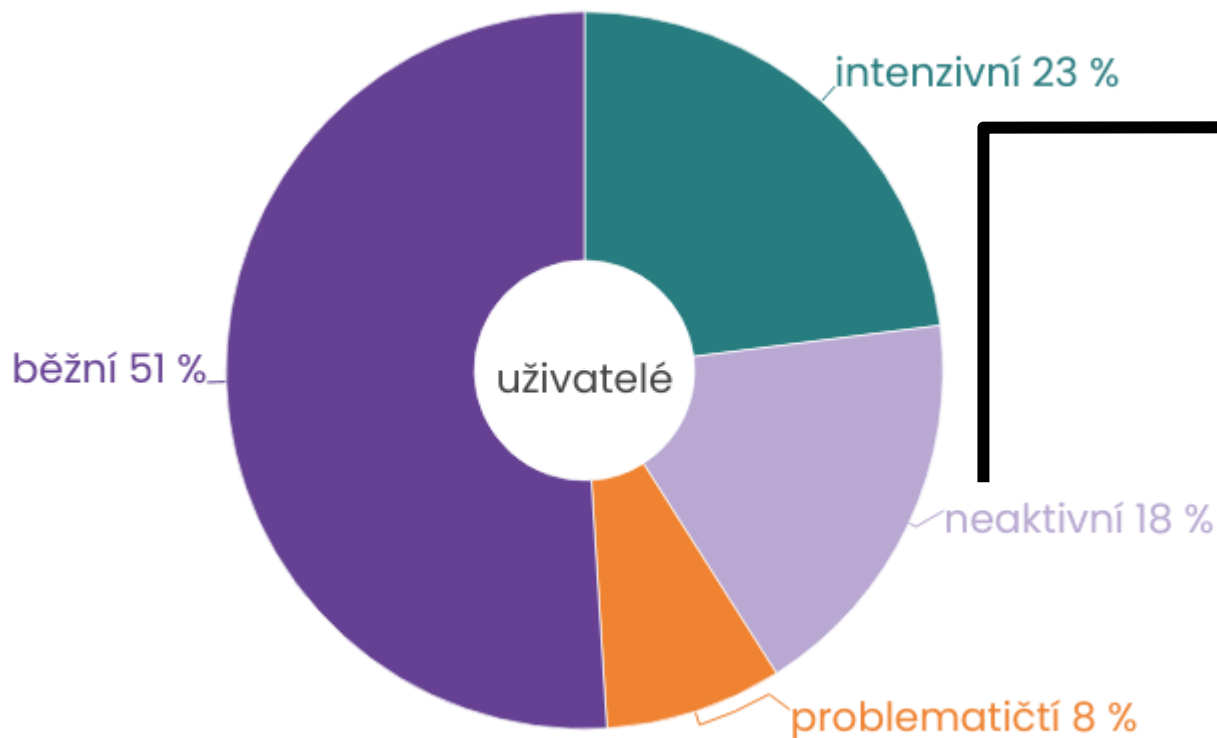
↑ životní spokojenost;

v žádném z ostatních sledovaných indikátorů obzvláště nevynikají, ale zároveň v ničem nevykazují ani špatné výsledky či rizika;

„Mainstream“

Čtyři kategorie uživatelů = NEAKTIVNÍ

Sociální sítě nepoužívají vůbec nebo maximálně párkrát týdně.

↑ **riziko depresivních stavů**

↑ spánková doporučení

= životní spokojenost

= vztah ke škole

↓ horší vztahy s vrstevníky

↓ úroveň poh. aktivity, sportu

↓ užívání návykových látek

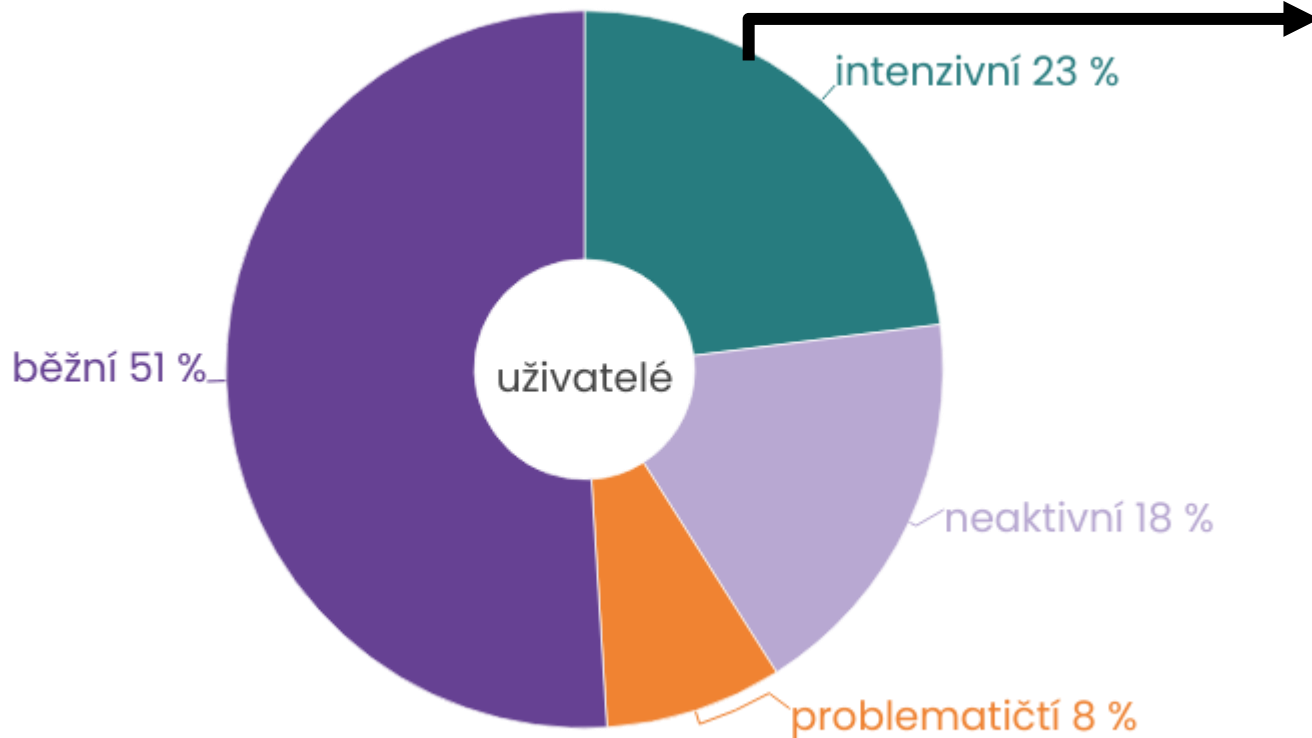
↓ **pociťovaná opora od rodičů**

Oproti **běžným uživatelům** + převládají mladší respondenti

„Domácí andílek“

DŮLEŽITÉ! Nelze jednoznačně určit kauzalitu, vztah je patrně obousměrný.

Čtyři kategorie uživatelů = **INTENZIVNÍ**

Jsou na síti kdykoliv mají možnost, ale mají to pod kontrolou.

↑ **životní spokojenost**

↑ lepší vztahy s vrstevníky

↑ energetické nápoje, chipsy

↑ užívání návykových látek

↑ pocity osamělosti, nudy, podrážděnosti

= úroveň pohybové aktivity, sportu

= pocíťovaná opora od rodičů

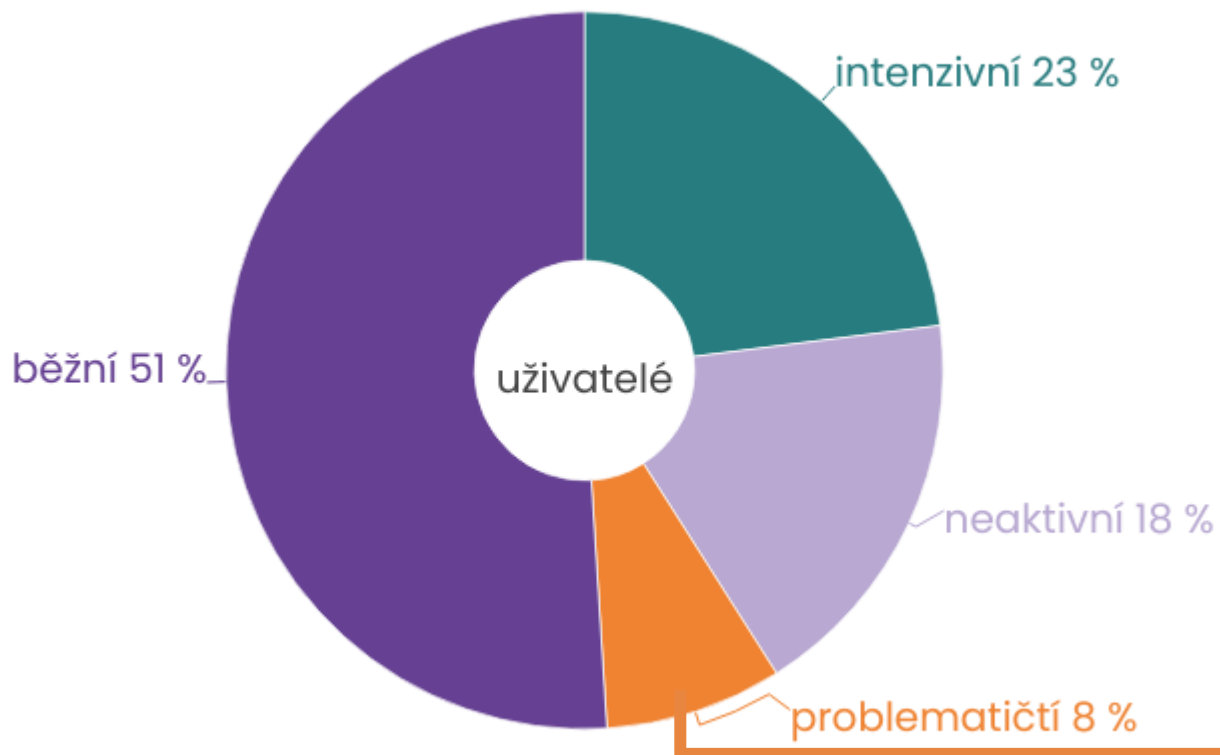
↓ **spánková doporučení**

↓ vztah ke škole

„Carpe diem“

Oproti **běžným uživatelům**

Čtyři kategorie uživatelů = **PROBLEMATIČTÍ**

Používání sociálních sítí jim zasahuje do „běžného“ života.

↑↑↑ užívání návykových látek
↑↑↑ osamělost, nuda, podrážděnost
↑↑↑ riziko depresivních stavů
↑↑↑ energetické nápoje, chipsy

↓↓↓ úroveň pohybové aktivity, sportu
↓↓↓ životní spokojenost
↓↓↓ horší vztahy s vrstevníky/rodiči
↓↓↓ spánková doporučení
↓↓↓ vztah ke škole

Oproti **běžným uživatelům**

„Houstone, máme problém“

DŮLEŽITÉ! Nelze jednoznačně určit kauzalitu, vztah je patrně obousměrný.

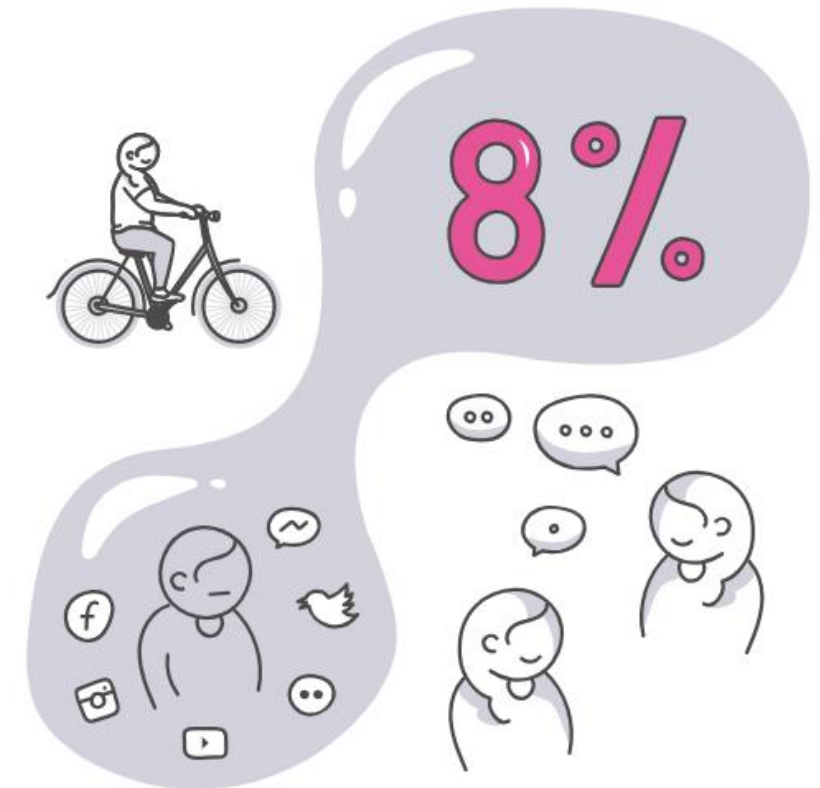

1/9

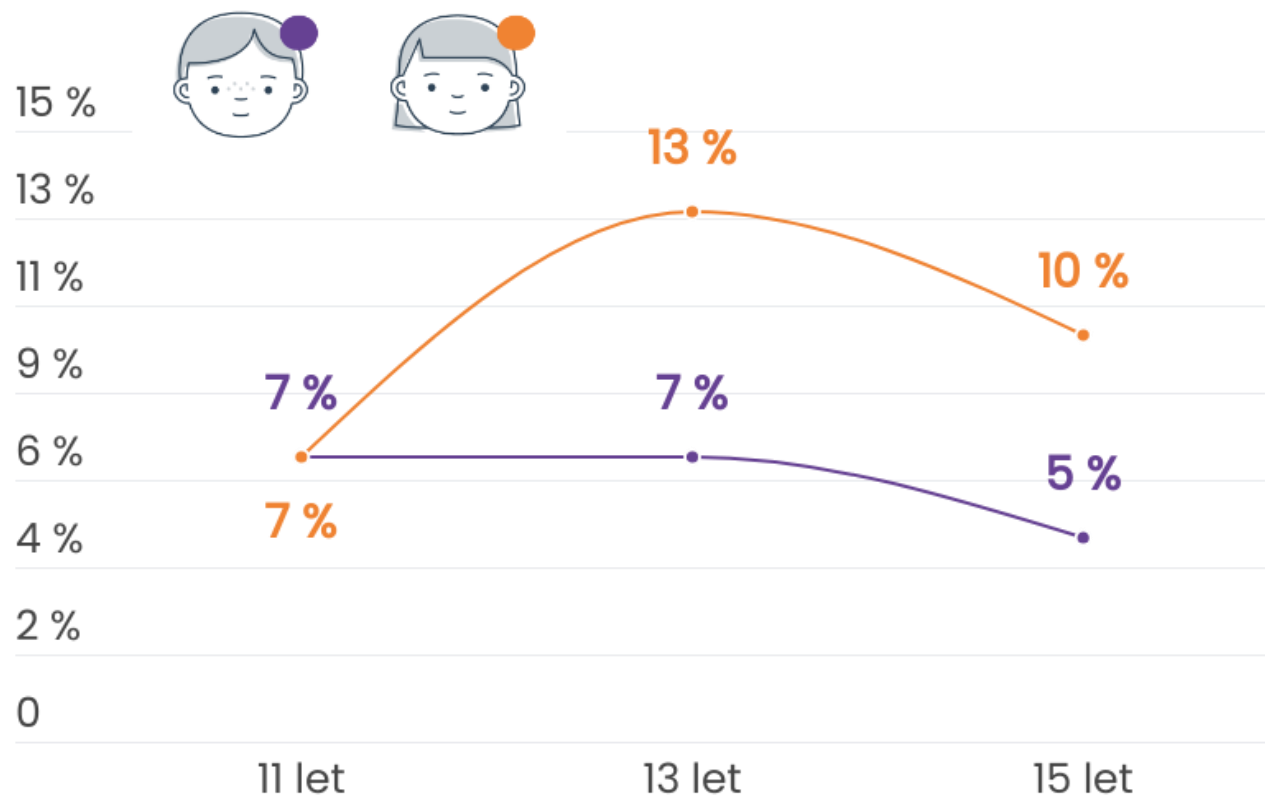
Houstone, 8 % mladých Čechů má problém!

Pro klasifikaci **problematických uživatelů** není rozhodující čas, ale doprovodné jevy:

- vtíravé myšlenky
- zvýšená tolerance (potřeba trávit na sítích více času)
- „abstinenční“ příznaky
- neúspěšné pokusy o omezení
- ztráta jiných zájmů
- lhaní
- hádky a konflikty
- zanedbávání jiných činností/povinností
- únik před realitou
- ...

HOLKY, bacha! aneb Síť jako dívčí doména...

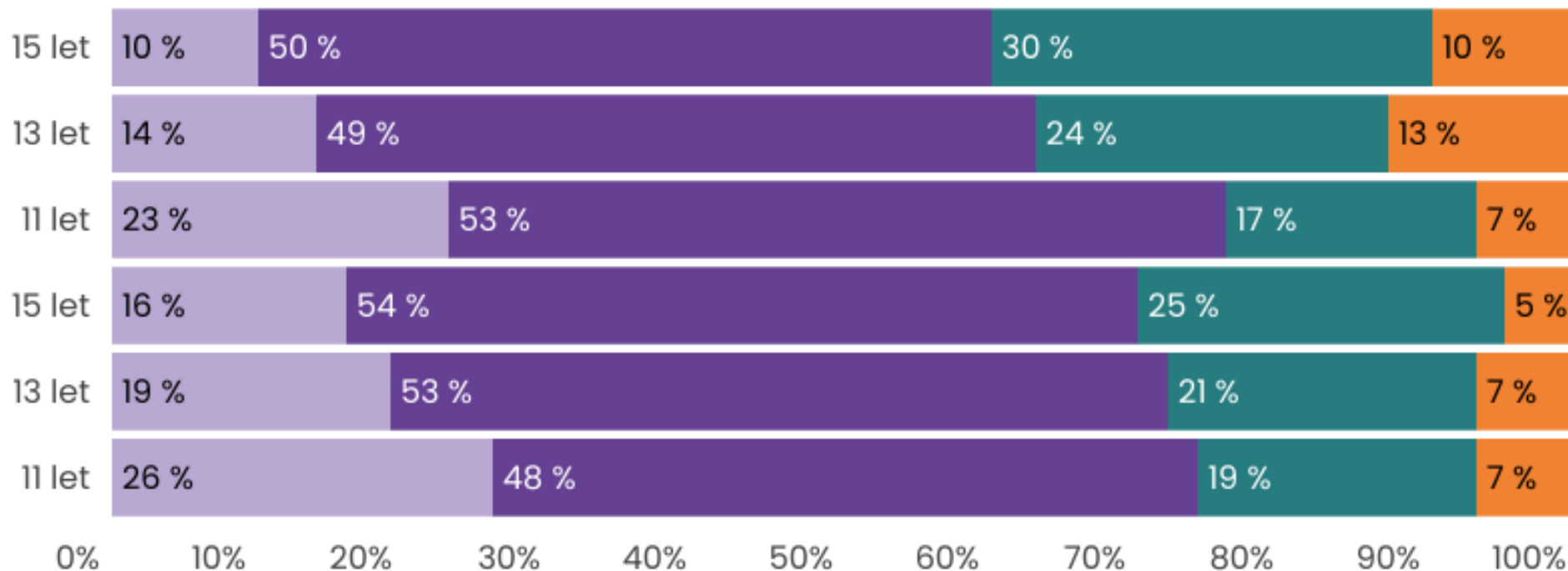
PROBLEMATIČTÍ UŽIVATELÉ

Srovnatelnou dynamiku lze pozorovat také **u intenzivních uživatelů**, kdy počet dívek patřících do této skupiny s věkem výrazně přibývá (**17 → 24 → 30 %**).

Čísla sice rostou i **u chlapců**, ale jen mírně (**19 → 21 → 24 %**).

HOLKY, bacha! aneb Síť jako dívčí doména...

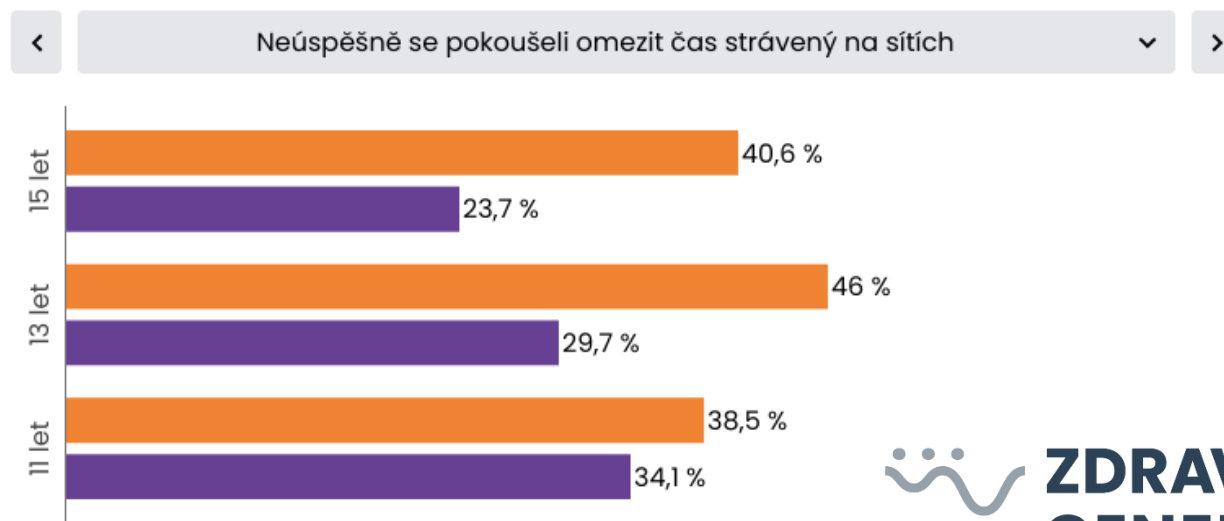
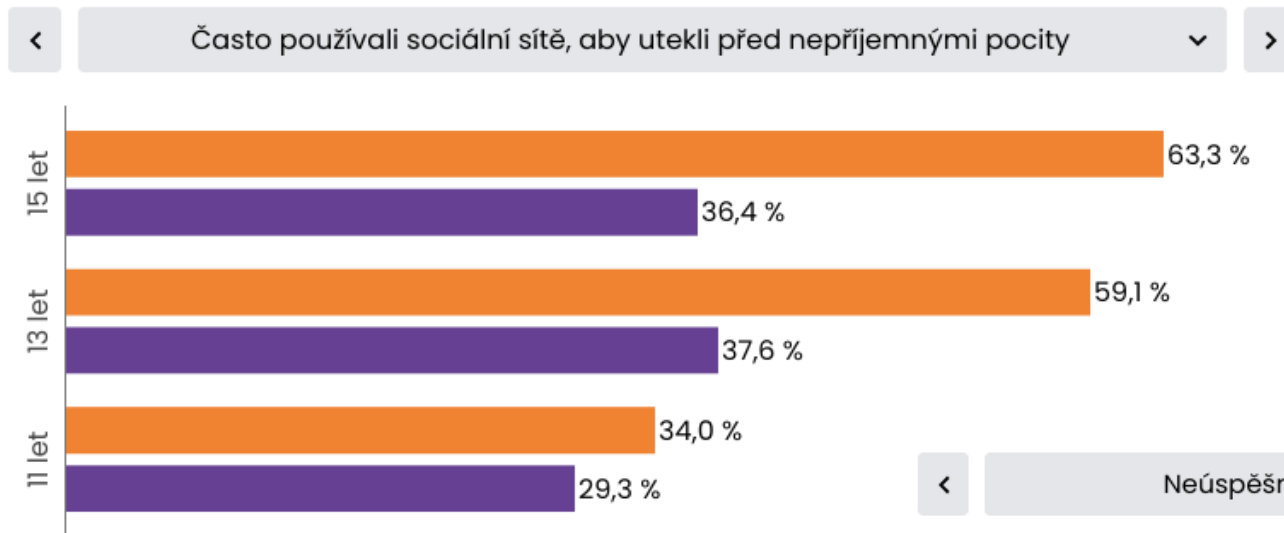
Kategorie uživatelů sociálních sítí

● neživatelé/neaktivní ● běžní ● intenzivní ● problematické

2/9

HOLKY, bacha! aneb „Sítě“ jako dívčí doména...

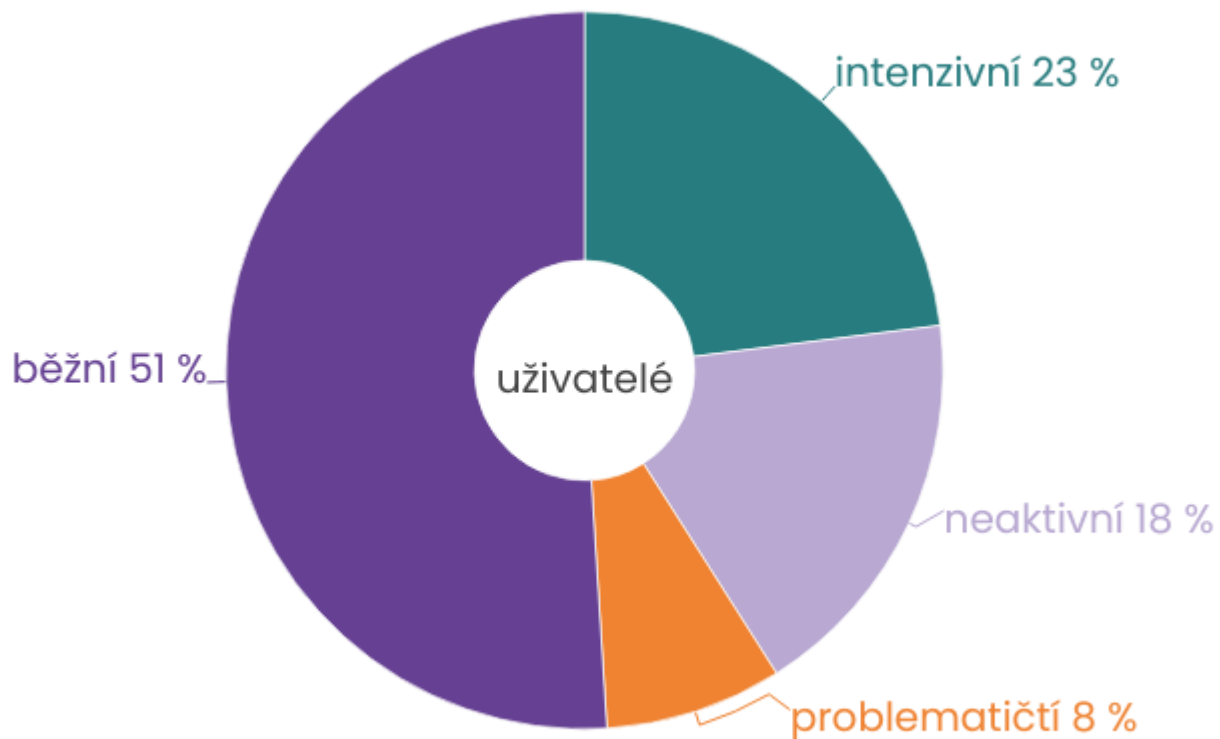
3/9

Žádné sítě, žádný problém?

3/9

Žádné sítě, žádný problém? OMYL

DŮLEŽITÉ! Nelze jednoznačně určit kauzalitu, vztah je patrně obousměrný.

NEAKTIVNÍ UŽIVATELÉ

Sociální sítě nepoužívají vůbec nebo maximálně párkrát týdně.

↑ riziko depr. stavů
↑ spánková doporučení

= životní spokojenost
= vztah ke škole

↓ horší vztahy s vrstevníky
↓ úroveň pohybové aktivity, sportu
↓ užívání návykových látek
↓ pocíťovaná opora od rodičů

Oproti **běžným uživatelům** + převládají mladší respondenti

Žádný rozdíl FAS, kraje, města x vesnice

Češi? Světově “podprůměrní”

- V počtu **problematických** uživatelů jsou mladí Češi (5 % v roce 2018) ve spodní pětině.
- Na čele jsou Malta, Španělsko či Rumunsko (s 13 až 15 %).
- Nejméně problematických uživatelů najdeme naopak v Nizozemsku, Izraeli či Švýcarsku (3–4 %).
- V součtu **problematických** a **intenzivních** se dokonce umístili čeští adolescenti jako druzí s nejnižším počtem po Švýcarsku.

5/9

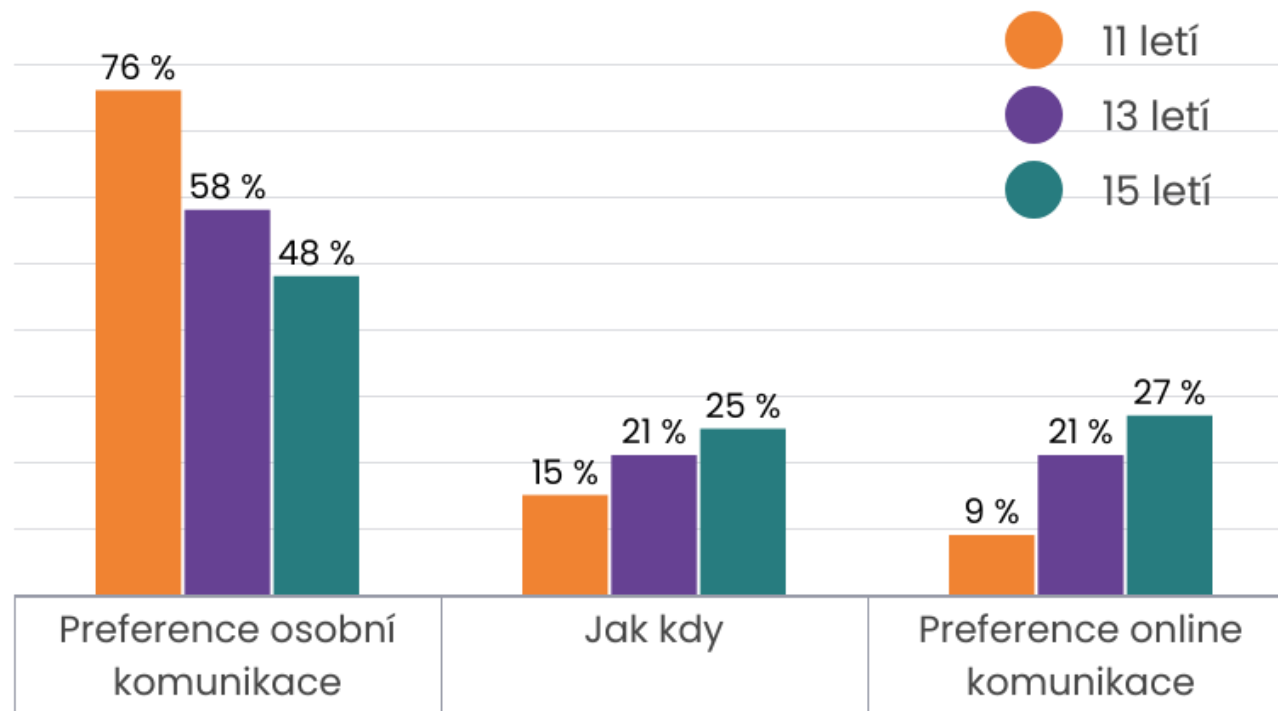
Intimní věci. **Online, nebo z očí do očí?**

Běžným uživatelům j-
přímý mezilidský kontakt
příjemnější v **59 %**,

u **intenzivních** se drží
na **52 %**,

u **problematických** klesá
na **37 %**.

Sdělují děti své vnitřní pocity raději online, nebo z očí do očí?

6/9

Virtuální kámoši.

- **21 %** je každodenně v kontaktu s „online přáteli“
  - 1 z 8 v 11 letech → každý 4. v 15 letech

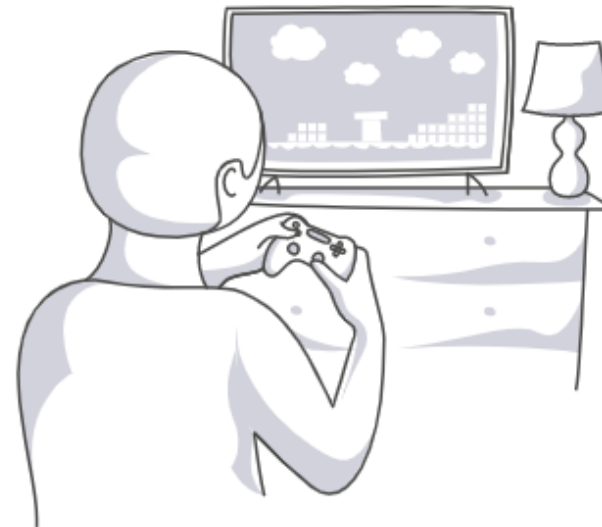
Typ uživatele	% v každodenním kontaktu
Intenzivní	39 %
Problematictí	42 %

- V roce 2018 to bylo **16 %**

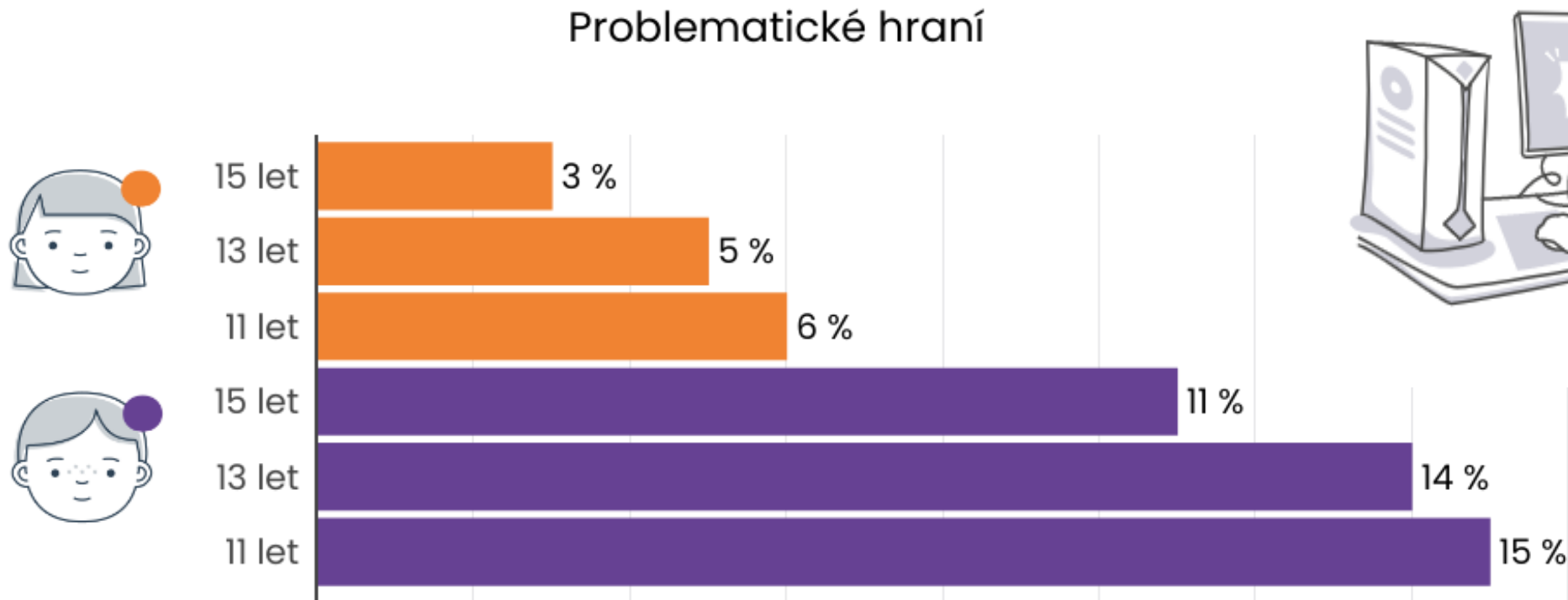
7/9

Kluci (si) hrajou.

Hraní her	Chlapci 11 let	Chlapci 13 let	Chlapci 15 let	Dívky 11 let	Dívky 13 let	Dívky 15 let
Nikdy/ méně než týdně	12 %	11 %	15 %	31 %	49 %	62 %
...	...	...	...	...	...	...
4–5 dní v týdnu	20 %	17 %	16 %	13 %	9 %	5 %
(Téměř) každý den	46 %	49 %	48 %	23 %	15 %	11 %

Problematické hraní? 13 % kluků, 5 % dívek.

Stejně jako u sociálních sítí není rozhodující celková doba strávená před obrazovkou, ale **doprovodné jevy a symptomy.**

8/9

Problematické hraní? 13 % kluků, 5 % dívek.

oproti „běžným hráčům“

- ↑ depresivní stavy (2x - 3x vyšší riziko),
- ↑ **BMI**,
- ↑ pocit osamělosti, skleslosti,
- ↑ podrážděnost,
- ↑ **zažívání** nudy,
- ↑ bolesti hlavy,
- ↑ nezdravá strava (4x vyšší konzumace energetiků), návykové látky...

- ↓ životní spokojenost, pohyb, **spánek**, vztahy s vrstevníky, rodiči, ke škole...

DŮLEŽITÉ! Nelze jednoznačně určit kauzalitu, vztah je patrně obousměrný.

Rodiče, děti online a společné hraní

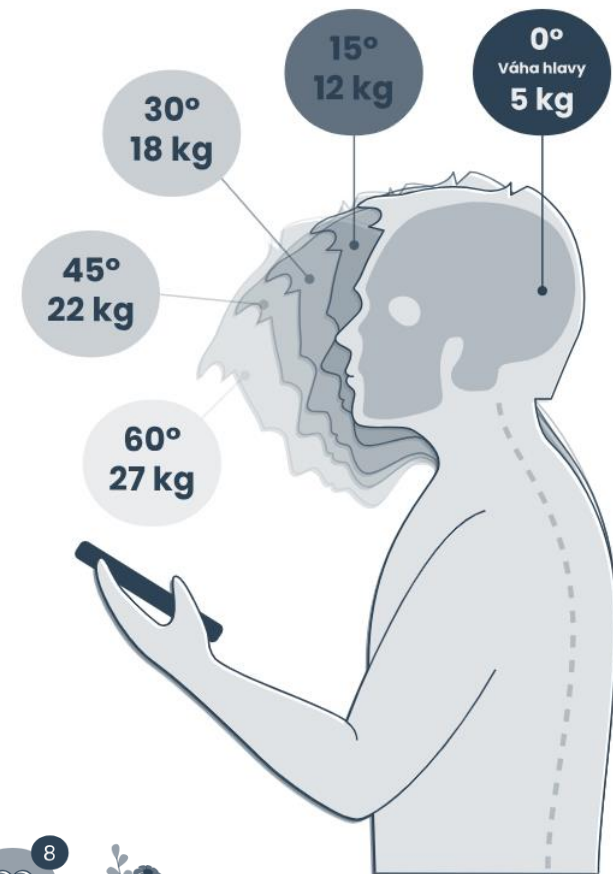
- **78 %** rodičů ví, jak jejich děti tráví volný čas „fyzicky“
  - z 83 % v 11 letech na 71 % v 15 letech
- pouze **43 %** má povědomí o online aktivitách
  - 56 % u 11letých na 27 % v 15 letech
- **15 %** mladých Čechů hraje alespoň jednou týdně počítačové hry společně se svou rodinou
  - spíše ♂ (20 %) než ♀ (10 %)
  - většinou se jedná o běžné hráče

Co s tím?

Jak hledat cestu k digitálnímu wellbeingu...

- **Sociálně-emocionální** kompetence, jakými jsou sebepoznání, seberegulace, cílevědomost a odpovědnost.
- Podporu **zdravých vztahů** v kolektivu, spolupráci, komunikaci a vytvoření **bezpečného prostředí**.
- Rozvoj **digitální gramotnosti** a **kritického myšlení**.

Co s tím?

Jak hledat cestu k digitálnímu wellbeingu...

- **Pečujte o svůj spánek.**
- **Nezapomínejte na své tělo!**
- Trénuj **seberegulaci** – návrat do **tady a teď**.
- Regulace vlastní nálady, uspokojování vyšší potřeb (zažít úspěch, sounáležitost) – nejen v online světě.
- Hra vs. únik od reality – proč tam trávím čas?
- Stav “flow” x problémové hraní
- **Digitální stopa** – „nedávej na síť nic, co bys neukázal své babičce“.
- Bezpečná osobní **schůzka s virtuálním kámošem!**
- **Pohyb venku** – 60 minut každý den
- Blahodárné **NIC-dělání** aneb chytání lelků!
- **Jedno společné jídlo** s rodinou denně – utužování vztahů

Sledujte nejnovější trendy v oblasti zdraví a životního stylu.

Rozšiřte si znalosti v oblasti wellbeingu dětí a vybírejte z tematických aktivit. Naše doporučení a aktivity vycházejí z principů prožitkového učení a vedou školáky k rozvoji vlastní odpovědnosti za zdraví. Využijte je ve výuce nebo jako inspiraci pro projektový den. Doplňte jimi program soustředění či příměstského tábora.

Děti, sítě, gaming

8%

Každý dvanáctý má problém

8 % dětí ve věku 11-15 let patří mezi problematické uživatele sociálních sítí.

23% INTENZIVNÍ

18% NEAKTIVNÍ

51% BĚŽNÍ

8% PROBLEMATICKÝ

Jak mladí Češi využívají sociální sítě?

Češi? Světově „podprůměrní“

Česká republika se řadí mezi země s nižším počtem intenzivních i problematických uživatelů, než je běžné v Evropě a ve světě.

Virtuální kámoši

21 % dětí je každodenně v kontaktu s přáteli, se kterými se poprvé potkali na internetu.

Piki, piki, nehraju

Hry na počítači, tabletu nebo mobilu vůbec nehraje

♂ 5% CHLAPCŮ

♀ 28% DÍVEK

Kluci (si) hrajou

Každý den hraje počítačové hry 48 % chlapců. U dívek je to jen 16 %.

Propařené dny a noci?

♂ 13% KLUKŮ

♀ 5% HOLEK

PROBLEMATICKÉ HRANÍ

15 LET	3,2%
13 LET	5,2%
11 LET	6,7%
15 LET	11,7%
13 LET	14,2%
11 LET	15,2%

JAK JSI NA TOM SE SÍTĚMI A GAMINGEM?

VYZKOUŠEJ NAŠE INTERAKTIVNÍ TESTY!

zdravagenerace.cz/reports/socialni-site-a-gaming

Tvůj DIGITÁLNÍ WELLbeing

- 1 Najdi svůj zen**

Umět se v digitálním prostředí cítit dobře a využívat jej „správným“ způsobem ti pomůže udržet fyzické i mentální zdraví.

Tip: Přepni z FOMO na JOMO a těš se z toho, že ti občas něco uteče.
- 2 Dívčí království**

Sociální sítě – tam vládneme my, ženy! Ale pozor. S moci roste chuť, a to nejen na chipsy a energetiky. 1 z 10 holek to nemá pod kontrolou a sociální sítě jí přerůstají přes hlavu.

Tip: Pokud nevíš, jak jsi na tom, udělej si test. Dozvíš se tam také, co dělat, pokud se sociálními sítěmi balancuješ na hraně.
- 3 Paříš? Pařím! Paříme...**

Co najdeš v nejlepší loot boxu? Informaci, že už hraješ fakt dlouho :). Hry jsou rychlým pomocníkem, jak zahnat nudu, vylepšit si náladu a zažít úspěch. Mezi herním a reálným světem je však důležité mít rovnováhu.

Tip: Hlídej si čas spánku, jídlo, které u hraní jíš (no junk food please), každodenní pohyb a taky to, zda zažíváš pocit úspěchu i mimo herní svět.
- 4 Virtuální kámoši**

Mít je může být skvělý. Mnohdy je s ním přátelství jednodušší. Virtuální verze kamarádů však nenahradí ty, se kterými se setkáváš face-to-face. Chybí u nich dotek, který rozvíjí mozek a reguluje napětí.

Tip: Touch humans, not screens. Objevi každý den někoho blízkého.
- 5 Na délce nezáleží, ALE...**

Dvě, nebo čtyři hodiny... Je to moc, nebo málo? Těžko říct, záleží na řadě dalších věcí. Ale pokud jsi na mobilu do noci, zanedbáváš úkoly a koníčky, jsi málo venku, nesportuješ a s kamarády trávíš čas víc online než offline, je to moc.

Tip: Důležité je, aby ti digitální čas nezasahoval do spánku. Nastav si „usínáček“ = čas, v kolik půjdeš spát, abys každý den dosáh/a na doporučenou délku spánku. Mrkni, kolik to je:
- 6 Haló, tady tvoje tělo**

Bez fyzického těla „zatím“ nelze žít. Proto na něj mysli a dej mu tolik pozornosti, kolik dáváš svému mobilu.

Tip: Polož si alespoň jednou denně otázku: Co by chtělo, moje tělo? Nadechnout se? Rozbřihnout se? Protáhnout se? Odpočnout si? Obejmout? Zakřičet?

SPÁNKOVÉ DOPORUČENÍ

Děkuji za pozornost

Mgr. Kateřina Veškrnová, SEP

www.katerinaveskrnova.cz

www.zdravagenerace.cz,

www.akademie.zdravagenerace.cz

www.centrumprevencecestresu.cz

